

กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษในช่วงการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ของประเทศไทยในแอปพลิเคชันเอ็กซ์

ศักติพัฒน์ อยู่สุข*, วิจิตรา เพ็งแข และวุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ
คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

วันที่รับบทความ 16 พฤศจิกายน 2567

วันที่แก้ไขบทความ 30 เมษายน 2568

วันที่ตอบรับบทความ 6 พฤษภาคม 2568

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษนายกรัฐมนตรีคนใหม่ผ่านข้อความ #นายกรัฐมนตรี X ในแอปพลิเคชันเอ็กซ์ จำนวน 250 ข้อความแรกที่มีการปรากฏใช้แฮชแท็กดังกล่าว โดยใช้แนวคิดการบริภาษในมุมมองทางวาทศาสตร์ ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศไทยในแอปพลิเคชันเอ็กซ์ สามารถจำแนกเป็น 3 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา ประกอบด้วย การใช้คำหยาบ การใช้คำที่มีความหมายเชิงลบ และการใช้สำนวนเพื่อแสดงความหมายทางลบ เพื่อต่อว่า ตำหนิ หรือตำหนิพฤติกรรมและคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ 2) กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม ประกอบด้วย การใช้ถ้อยคำนัยแฝง การใส่สแลง และการใช้อุปมาอุปไมย เพื่อเหน็บแนม เสียดสี ประชดประชันพฤติกรรมและคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ และ 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ประกอบด้วย การใช้คำที่ลดสถานภาพ การใช้สัญลักษณ์ การใส่คำลงท้ายเสริมความรู้สึก การใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือตัวเลขแสดงความรู้สึก และการใช้คำอุทานที่แสดงความรู้สึก เพื่อเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำบริภาษ ทั้งนี้ กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษดังกล่าวสะท้อนภาพทางการเมืองของสังคมไทยในปัจจุบันที่ใช้การบริภาษเป็นเครื่องมือในการต่อรองอำนาจทางการเมือง รวมทั้งแสดงความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้บริภาษที่มีอำนาจในพื้นที่สังคมออนไลน์กับผู้ถูกบริภาษที่มีอำนาจบริหารสูงสุดในการบริหารประเทศ อีกทั้งการบริภาษยังเป็นการระรานทางไซเบอร์ด้วย

คำสำคัญ: กลวิธีทางภาษา; การบริภาษ; เอ็กซ์; นายกรัฐมนตรี

* ผู้รับผิดชอบบทความ: sakdipat.yo@ku.th

The Linguistic Strategies for Reprimanding during the Transition to Thailand's New Prime Minister on the X Platform

Sakdipat Yoosuk*, Wichitra Pengkae and Wuttinun Kaewjungate

Faculty of Humanities, Kasetsart University

Received 16 November 2024

Received in revised 30 April 2025

Accepted 6 May 2025

Abstract

This article aims to examine the linguistic strategies used to reprimand the new Prime Minister through the hashtag #นายกรัฐมนตรี X on the X platform. The first 250 messages featuring the hashtag were analyzed using the concept of reprimanding from the pragmatic perspective. The findings revealed that the linguistic strategies used to reprimand the new Prime Minister of Thailand on the X platform were categorized into three main strategies: 1) Direct reprimanding strategies: Rude words, words with negative meanings, and expressions conveying negative meanings were used to curse or denounce the Prime Minister's undesirable behavior and statements. 2) Indirect reprimanding strategies: Verbal irony, slang, and metaphors were used to satirically, and sarcastically criticize the new Prime Minister's undesirable behavior and statements. 3) Supportive strategies: Words used to degrade the Prime Minister's status, emoticons, emphatic endings, emotional markers or numbers, and interjections were used to intensify the reprimands. These linguistic strategies for reprimanding reflect the political landscape of contemporary Thai society, where the reprimand serves as a tool in the negotiation for political power. It also highlights the power relationship between those who reprimand, holding influence in the online space, and the one being reprimanded, possessing the highest administrative authority in governing the country. Furthermore, the reprimand can also be considered as a form of cyber bullying.

Keywords: Linguistic strategies; reprimand; X; prime minister

* Corresponding author: sakdipat.yo@ku.th

DOI: 10.14456/tujournal.2026.8

บทนำ

สถานการณ์ทางการเมืองของประเทศไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงและผันผวนอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งกลายเป็นประเด็นที่ถูกพูดถึงในสังคมอย่างกว้างขวาง เนื่องจากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาที่ใกล้เคียงกันทั้งการตัดสินใจยุบพรรคก้าวไกลของศาลรัฐธรรมนูญ การตัดสินใจให้นายเศรษฐา ทวีสิน พ้นจากตำแหน่งนายกรัฐมนตรี การได้รับพระราชทานอภัยโทษทางการเมืองของนายทักษิณ ชินวัตร และการที่นางสาวแพทองธาร ชินวัตร ได้รับแต่งตั้งเป็นนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทย ล้วนแล้วแต่สร้างความวิตกกังวล ความตึงเครียด และความกดดันในหมู่ประชาชนเพิ่มมากยิ่งขึ้น

จากผลสำรวจดัชนีการเมืองไทย ประจำเดือนสิงหาคม 2567 ของสวนดุสิตโพลพบว่า ภาพรวมคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.46 คะแนน ซึ่งลดลงจากเดือนก่อนหน้า สะท้อนถึงความไม่แน่นอนทางการเมือง โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีในช่วงกลางเดือนและการปรับคณะรัฐมนตรีที่ยังไม่สามารถสร้างความมั่นใจให้ประชาชนเท่าที่ควร (อินโฟเควสท์, 2567) การเมืองจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของประชาชนทุกคน และมีผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อทุกภาคส่วนในสังคมไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเปลี่ยนแปลงผู้ดำรงตำแหน่งสูงสุดในการบริหารประเทศนั่นคือ นายกรัฐมนตรี

นายกรัฐมนตรี ถือเป็นตำแหน่งที่ทรงคุณค่าและมีเกียรติอย่างยิ่ง เพราะได้รับการโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมแต่งตั้งจากพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เป็นหัวหน้าของฝ่ายบริหารในระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตยระบบรัฐสภา อีกทั้งเป็นผู้นำคณะรัฐมนตรีที่มีบทบาทหน้าที่รับผิดชอบในการบริหารราชการแผ่นดิน เป็นผู้กำหนดนโยบายและวิสัยทัศน์ของรัฐบาลในการทำหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชน รวมถึงเป็นผู้ตัดสินใจในเรื่องสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของประชาชนโดยตรง (สถาบันพระปกเกล้า, 2556) ด้วยเหตุนี้ การเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีจึงเป็นเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองที่เกิดกระแสวิพากษ์วิจารณ์อย่างรวดเร็วจากผู้คนในสังคมออนไลน์

เอ็กซ์ เป็นสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับการยอมรับว่ามีประสิทธิภาพ และมีจุดเด่นในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว เนื่องจากสามารถส่งข้อมูลสั้น ๆ ถึงผู้รับสารได้เป็นจำนวนมากภายในไม่กี่วินาทีผ่านอินเทอร์เน็ต (พัชรินทร์ ทวีสุวรรณ, 2552) รูปแบบการใช้งานประกอบด้วยการพิมพ์ข้อความ (tweet) การแชร์ข้อความของผู้ใช้งานท่านอื่น (retweet) การแชร์ข้อความของผู้ใช้งานท่านอื่นพร้อมกับการพิมพ์ข้อความของตน (quote tweet) และการติดข้อความค้นหา (hashtag) ซึ่งข้อมูลข่าวสารใดเป็นที่พูดถึงมากหรือมีการติดแฮชแท็กมากระบบของเอ็กซ์ก็จะทำการจัดอันดับความนิยมของแฮชแท็กเหล่านั้นขึ้นมาให้ผู้ใช้งานเอ็กซ์ได้รับรู้ ว่าตอนนี้หัวข้อการสนทนาใดบ้างกำลังเป็นที่พูดถึงอยู่ในสังคมเรียกว่า “เทรนด์ทวีต” (ทัตเทพ จันทรมณีกุล และสมัชชนันท์ เอกปัญญากุล, 2565) ส่งผลให้ประเด็นที่ถูกพูดถึงในแฮชแท็กสามารถเผยแพร่ได้อย่างรวดเร็วและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลาย

ช่วงกลางเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2567 ที่ผ่านมามีข่าวการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ทำให้เทรนด์ทวีตมีการติด #นายกรัฐมนตรี X ขึ้นอันดับหนึ่ง จึงได้รับความสนใจจากประชาชนเป็นจำนวนมากเนื่องจากเป็นบุคคลสำคัญระดับประเทศ จนเกิดเป็นกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในเอ็กซ์

โดยปรากฏการใช้ภาษาในการกล่าวโทษ คำว่า เสียศีล หรือแสดงความไม่พึงพอใจต่อประเด็นดังกล่าว ทั้งทางตรงและทางอ้อมที่เรียกว่า “การบริภาษ” ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(1) ความระยำของพวกมึง ประเทศฉิบหาย #นายกรัฐมนตรี X

(2) ทำเหมือนประเทศนี้เป็นของเล่น #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (1) ผู้บริภาษกล่าวบริภาษนายกรัฐมนตรีโดยตรงไปตรงมาด้วยคำหยาบว่า “ระยำ” “ฉิบหาย” เพื่อเป็นการระบายอารมณ์ถึงนายกรัฐมนตรีและบุคคลในครอบครัวของท่าน เกี่ยวกับการกระทำที่ไม่ดีในอดีต และไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนฝ่ายตรงข้าม และตัวอย่างที่ (2) เห็นได้ชัดว่ามีการบริภาษนายกรัฐมนตรีแบบอ้อมว่า “ทำเหมือนประเทศนี้เป็นของเล่น” โดยเปรียบเทียบการบริหารของนายกรัฐมนตรีกับการเล่นว่าไม่ได้มีความจริงจังและขาดความน่าเชื่อถือเหมือนกับเด็กเล่นของเล่น

เมื่อทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริภาษในภาษาไทยพบว่ามีการศึกษาไว้บ้างแล้ว จำนวนหนึ่ง เช่น งานวิจัยของ วิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) ศึกษาวัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทย โดยเก็บข้อมูลจากนวนิยายและบทสนทนาในชีวิตจริง ผลการศึกษาพบว่าใช้กลวิธีการบริภาษ 3 กลวิธี คือ 1) กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา ได้แก่ การบริภาษด้วยคำหยาบและคำที่มีความหมายทางลบ 2) กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม ได้แก่ การใช้ถ้อยคำนัยแฝง การใช้ความเปรียบ การใช้คำร่ำนุ การบริภาษแบบไม่เจาะจงเป้าหมาย และการสร้างบริภาษสิ่งอื่น และ 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ได้แก่ การใช้คำหยาบที่มีนัยเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดกับผู้ฟังและการใช้คำอุทานเพื่อแสดงความรู้สึกทางลบ ถ้อยคำบริภาษสะท้อนให้เห็นค่านิยมบางประการในสังคมไทย เช่น การไม่เคารพเชื่อฟังผู้อาวุโส การว่าร้ายผู้อื่น เป็นพฤติกรรมที่สังคมไม่ยอมรับ และการมีสติปัญญาน้อยหรือผิวคล้ำถือว่าด้อยในสังคมไทย

ส่วนงานวิจัยของ อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552) ศึกษาการใช้ภาษาบริภาษของนักการเมืองไทย โดยเก็บข้อมูลจากการอภิปรายทั่วไปเพื่อลงมติไม่ไว้วางใจรัฐมนตรีเป็นรายบุคคลของสภาผู้แทนราษฎร ซึ่งเป็นภาษาที่ใช้ในการพูด ผลการศึกษาพบว่าภาษาบริภาษของนักการเมืองไทยแบ่งออกเป็น 2 ชนิด ได้แก่ 1) ภาษาบริภาษแบบตรง ได้แก่ การบริภาษด้วยคำที่แสดงความหมายทางลบของผู้ถูกบริภาษ และการบริภาษด้วยสำนวนที่แสดงข้อบกพร่องของผู้ถูกบริภาษ 2) ภาษาบริภาษแบบอ้อม ได้แก่ การถามการใช้ถ้อยคำนัยแฝง การบริภาษโดยไม่ระบุชื่อผู้ถูกบริภาษ การใช้ความเปรียบหรืออุปลักษณ์ การอ้างคำพูดของบุคคลอื่น การใช้รูปประโยคเงื่อนไข การพูดเกินความจริง การใช้สำนวน การยกตัวอย่างเปรียบเทียบเพื่อให้ผู้ฟังตีความว่าผิด การเล่นคำการดูถูกตนเอง และการแสดงความรู้สึกแทนผู้ถูกบริภาษ ส่วนหน้าที่ของภาษาบริภาษ ได้แก่ เพื่อโจมตีนักการเมืองฝ่ายตรงข้าม เพื่อทำให้ความหมายคลุมเครือ เพื่อทำให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายได้รวดเร็ว เพื่อทำให้ผู้ฟังเชื่อถือและคล้อยตาม เพื่อเรียกร้องความสนใจจากผู้ฟัง เพื่อเลี่ยงความรับผิดชอบต่อคำพูด เพื่อสร้างความสนุกสนาน และเพื่อสื่อความหมายให้ผู้ฟังเห็นภาพชัดเจน

นอกจากนี้งานวิจัยของ ศิวริน แสงอาวุธ (2557) ศึกษาวัจนบริภาษในข้อความแสดงทัศนะต่อข่าวการเมืองจากสื่ออินเทอร์เน็ต โดยเก็บข้อมูลจากข้อความแสดงทัศนะต่อข่าวการเมืองจากเว็บไซต์นำเสนอข่าวการเมืองใน พ.ศ. 2552 ผลการศึกษาพบว่ากลวิธีที่ผู้บริภาษเลือกใช้บริภาษมี 3 กลวิธี คือ 1) กลวิธีบริภาษแบบตรง ได้แก่ การบริภาษด้วยคำต้องห้าม และการบริภาษด้วยถ้อยคำที่แสดงความหมายทางลบ 2) กลวิธีบริภาษแบบอ้อม ได้แก่ การใช้คำแปรเสียง การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้ความเปรียบ และการใช้คำรี้นหู 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ได้แก่ การใช้คำที่ลดสถานภาพผู้ฟัง และการใช้คำอุทานที่แสดงความรู้สึกทางลบ ส่วนสาเหตุของการบริภาษในข้อความแสดงทัศนะต่อข่าวการเมืองมี 2 ประเด็น ได้แก่ 1) ความไม่พอใจการปฏิบัติหน้าที่ของผู้ถูกบริภาษ และ 2) ความไม่พอใจพฤติกรรมส่วนตัวของผู้ถูกบริภาษ

อีกทั้งยังมีงานวิจัยของ ขวัญทิพย์ อรุณรุวิวัฒน์ และคณะ (2564) ศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษในแอปพลิเคชันทวิตเตอร์: กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความรักของนักแสดงหญิงและนักร้องชาย โดยเก็บข้อมูลจากข้อความ #นักแสดงหญิงม.กับไฮโซชายชื่อดัง และ #นักร้องชายป.ชื่อดัง ในแอปพลิเคชันทวิตเตอร์ ผลการศึกษาพบว่า ใช้กลวิธีบริภาษ 3 กลวิธี คือ 1) กลวิธีบริภาษแบบตรงไปตรงมา ได้แก่ การใช้คำหยาบและการใช้คำที่มีความหมายเชิงลบ เพื่อต่อว่า ตำหนิหรือตำหนิพฤติกรรมและความคิดที่ไม่เหมาะสมของนักแสดงหญิงและนักร้องชายซึ่งผิดไปจากบรรทัดฐานของสังคม 2) กลวิธีบริภาษแบบอ้อม ได้แก่ การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน การใช้ความเปรียบ การใช้สำนวน และการใช้ชื่อบุคคลในการบริภาษ เพื่อเหน็บแนมหรือเสียดสีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของนักแสดงหญิงและนักร้องชาย และ 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ได้แก่ การใช้คำอุทานและการใช้สัญลักษณ์ เพื่อเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำบริภาษ

จะเห็นได้ว่า การบริภาษนายกรัฐมนตรีคนใหม่ในช่วงการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีของประเทศไทยบนสื่อสังคมออนไลน์นั้น ถือเป็นเหตุการณ์สำคัญของบ้านเมืองและนายกรัฐมนตรียังเป็นตำแหน่งที่มีความสำคัญทางการเมืองไทย ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษในช่วงการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศไทยในแอปพลิเคชันเอ็กซ์ โดยใช้แนวคิดการบริภาษตามมุมมองวัจนปฏิบัติศาสตร์ เพื่อเป็นการต่อยอดการวิจัยและเติมเต็มเรื่อง การบริภาษในภาษาไทยให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การศึกษา

เพื่อศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษนายกรัฐมนตรีคนใหม่ผ่านข้อความ #นายกรัฐมนตรี X ในแอปพลิเคชันเอ็กซ์

แนวคิดที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษในช่วงการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศไทยในแอปพลิเคชันเอ็กซ์นี้ได้ศึกษาผ่านมุมมองทางวัจนปฏิบัติศาสตร์ว่าการบริภาษเป็นวัจนกรรมหนึ่งที่มีมุ่งเน้นการคุกคามผู้ฟังโดยตรงในการการกล่าวโทษ คำว่า เสียดสี หรือแสดงความ

ไม่พึงพอใจต่อเป้าหมายทั้งทางตรงและทางอ้อม เพื่อให้เป้าหมายเกิดความรู้สึกผิด เจ็บใจ หรือ ความรู้สึกในเชิงลบ (อรรถวิทย์ รอดเจริญ, 2552; ราชบัณฑิตยสถาน, 2556; ศิวริน แสงอาวุธ, 2557)

วจนกรรม (speech acts) ถือเป็นแนวคิดสำคัญของการศึกษาวิจัยตามแนวทาง วจนปฏิบัติศาสตร์เกี่ยวกับการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในชีวิตประจำวันของมนุษย์ ที่ผู้พูดหรือผู้เขียน กล่าวถ้อยคำใด ๆ กับผู้รับสารในบริบทใดบริบทหนึ่ง โดยที่ถ้อยคำนั้นทำหน้าที่แสดงการกระทำไป พร้อม ๆ กับการกล่าวถ้อยคำนั้น ผู้รับสารจะต้องตีความหมายของถ้อยคำดังกล่าวที่ตนเองได้ยินหรือได้อ่านและทำความเข้าใจเจตนาของผู้พูดหรือผู้เขียนด้วย ตามที่ Austin (1962) เสนอว่า การกล่าวถ้อยคำแต่ละครั้งจะต้องประกอบไปด้วยการกระทำ 3 ประการ ดังนี้

1. การสื่อเนื้อหาความ (locutionary act) คือ การกล่าวถ้อยคำที่สื่อความหมายตรงตามรูปแบบทางภาษาไปยังผู้ฟัง

2. การสื่อเจตนา (illocutionary act) คือ การกระทำบางสิ่งบางอย่างของผู้พูดผ่านถ้อยคำที่มีการสื่อเจตนาถึงผู้ฟัง โดยเบื้องหลังของถ้อยคำดังกล่าวเรียกว่า “พลังของวจนกรรม” (illocutionary force)

3. การสื่อผลของถ้อยคำ (perlocutionary act) คือ การแสดงผลของถ้อยคำที่เกิดขึ้นกับผู้ฟังในการกล่าวถ้อยคำแต่ละครั้งของผู้พูด

ทั้งนี้ การกล่าวถ้อยคำแสดงการกระทำจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในสถานการณ์การสื่อสารนั้นจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขเหมาะสมหรือเงื่อนไขวจนกรรม (felicity conditions) กล่าวคือ ถ้อยคำแสดงการกระทำต้องเป็นไปตามธรรมเนียมปฏิบัติที่เกิดจากการยอมรับ ถูกต้อง สมบูรณ์ มีความคิด ความรู้สึก และความตั้งใจจริง (Austin, 1962)

ต่อมา Searle (1969) ได้พัฒนาต่อยอดเงื่อนไขเหมาะสมหรือเงื่อนไขวจนกรรมเพิ่มเติม โดยเสนอเงื่อนไขไว้ 4 เงื่อนไข ได้แก่ 1) เงื่อนไขเนื้อหาความ (propositional condition) คือ เงื่อนไขที่บอกเนื้อหาสาระของถ้อยคำที่กล่าว 2) เงื่อนไขเบื้องต้น (preparatory condition) คือ เงื่อนไขที่บอกความคิดความเชื่อของผู้พูดและผู้ฟังในเบื้องต้นก่อนที่จะกล่าวถ้อยคำ 3) เงื่อนไขความจริงใจ (sincerity condition) คือ เงื่อนไขที่บอกความต้องการหรือความตั้งใจของผู้พูดโดยแท้จริง 4) เงื่อนไขจำเป็น (essential condition) คือ เงื่อนไขที่บอกวัตถุประสงค์ของผู้พูดในการกล่าวถ้อยคำเพื่อให้เกิดการกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง

นอกจากนี้ Searle (1976) ได้จัดกลุ่มของวจนกรรมที่ใช้การยึดคำกริยาแสดงการกระทำมาเป็นเกณฑ์สามารถแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม ดังนี้

1. กลุ่มวจนกรรมบอกกล่าว (representatives) เป็นวจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองกับความจริงของถ้อยคำที่ตนเองกล่าว เช่น การบอกเล่า การสรุปความ การรายงานข่าว การดำเนิน การบริหาร การคาดการณ์

2. กลุ่มวจนกรรมชี้แนะ (directives) เป็นวจนกรรมที่ผู้พูดพยายามให้ผู้ฟังกระทำการใดสิ่งหนึ่งตามวัตถุประสงค์ของผู้พูด เช่น การสั่ง การขอร้อง การแนะนำ การถาม

3. กลุ่มวัจนกรรมผูกมัด (commissives) เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดผูกมัดตนเองว่าจะกระทำการใดสิ่งหนึ่งในอนาคต เช่น การสัญญา การขู่ การเสนอให้ การปฏิญาณตน

4. กลุ่มวัจนกรรมแสดงความรู้สึก (expressives) เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดแสดงภาวะเกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึก และทัศนคติที่ผู้พูดมีต่อผู้ฟัง เช่น การขอบคุณ การขอโทษ การแสดงความยินดี การทักทาย

5. กลุ่มวัจนกรรมประกาศ (declarations) เป็นวัจนกรรมที่ผู้พูดประกาศออกไปแล้วก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทันทีเกี่ยวข้องกับสถาบันทางสังคมและอยู่ในสถานการณ์ที่เป็นทางการ เช่น การประกาศสงคราม การสมรส การล้างบาป การไล่ออก การคัดค้าน การแต่งตั้ง

ด้วยเหตุนี้การบริภาษจึงเป็นวัจนกรรมที่อยู่ในกลุ่มวัจนกรรมบอกกล่าว โดยเงื่อนไขวัจนกรรมการบริภาษประกอบด้วย 1) เงื่อนไขเนื้อความ คือ พฤติกรรมหรือการกระทำในอดีตของผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายในการบริภาษ 2) เงื่อนไขเบื้องต้น คือ ผู้พูดเชื่อว่าการกระทำของผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายในการบริภาษนั้นผิดหรือไม่น่าพึงพอใจ ผู้พูดจึงจำเป็นต้องการระบายความคับแค้นใจหรือความไม่พึงพอใจที่มีต่อการกระทำของผู้ฟังนั้น 3) เงื่อนไขความจริงใจ คือ ผู้พูดต้องการทำร้ายจิตใจผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายในการบริภาษเพื่อให้รู้สึกสำนึกในความผิดที่ตนได้กระทำเมื่อได้ยินคำพูดนั้น และ 4) เงื่อนไขจำเป็น คือ ความพยายามที่จะทำร้ายจิตใจผู้ฟังที่เป็นเป้าหมายในการบริภาษเพื่อให้สำนึกในความผิดที่ตนได้กระทำ (วิสันต์ สุขวิสิทธิ์, 2547)

วิธีการศึกษา

1. ศึกษาแนวคิดวัจนกรรมของ Austin (1962) และ Searle (1969) รวมทั้งศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัจนกรรมการบริภาษในภาษาไทยของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552) ศิวริน แสงอาวุธ (2557) และขวัญทิพย์ อรุณรุวิวัฒน์ และคณะ (2564) เพื่อใช้เป็นแนวในการศึกษา

2. เก็บข้อมูลจาก #นายกรัฐมนตรี X ในแอปพลิเคชันเอ็กซ์ วันศุกร์ที่ 16 สิงหาคม พ.ศ. 2567 ตั้งแต่เวลา 13.00 น. ซึ่งวันและเวลาดังกล่าวเป็นวันที่มีการลงมติเลือกนายกรัฐมนตรีคนที่ 31 ของประเทศไทย จากการประชุมสภาผู้แทนราษฎรที่รัฐสภา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (purposive sampling) ศึกษาเฉพาะ 250 ข้อความแรกที่เกิดจากการพิมพ์ข้อความ (tweet) เพื่อให้เห็นการใช้ภาษาของผู้บริภาษอย่างแท้จริง และเป็นช่วงเวลาแห่งการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ โดยไม่ศึกษาข้อความที่ปรากฏเพียงแฮชแท็ก (hashtag) รูปภาพ คลิปวิดีโอ ภาพเคลื่อนไหว (GIF) ลิงก์ (link) ข้อความตอบกลับ (reply) รีทวีต (retweet) การแสดงความคิดเห็น (quote tweet) และโฆษณา

3. คัดเลือกข้อความที่แสดงการบริภาษด้วยการใช้เงื่อนไขวัจนกรรมการบริภาษของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) มาเป็นเกณฑ์ จากนั้นวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้ในการบริภาษผ่านข้อความใน #นายกรัฐมนตรี X โดยพิจารณาจากรูปภาษา เจตนา และบริบท เพื่อจัดกลุ่มกลวิธีทางภาษา รวมทั้งนับจำนวนถ้อยคำที่ปรากฏแบบคำความถี่เป็นร้อยละ

4. เรียบเรียงและนำเสนอผลการวิจัยแบบพรรณนาวิเคราะห์ โดยตัวอย่างที่ยกมาอธิบายนั้นจะคงรูปภาพตามข้อมูลต้นฉบับ เพื่อให้เห็นธรรมชาติของผู้ใช้ภาษาในแอปพลิเคชันเอ็กซ์
5. สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยวิเคราะห์กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศไทยที่ปรากฏผ่านข้อความ #นายกรัฐมนตรี X ในแอปพลิเคชันเอ็กซ์ ผลการศึกษาวิจัยสามารถสรุปเป็นตารางแสดงค่าได้ ดังต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ค่าของกลวิธีการบริภาษที่ปรากฏผ่านข้อความ #นายกรัฐมนตรี X

กลวิธีการบริภาษ	จำนวน (ถ้อยคำ)	ร้อยละ
1. กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา	60	22.99
1.1 การใช้คำหยาบ	25	9.58
1.2 การใช้คำที่มีความหมายเชิงลบ	24	9.20
1.3 การใช้สำนวนเพื่อแสดงความหมายทางลบ	11	4.21
2. กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม	102	39.08
2.1 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน	65	24.90
2.2 การใช้สแลง	19	7.28
2.3 การใช้อุปลักษณ์	18	6.90
3. กลวิธีเสริมการบริภาษ	99	37.93
3.1 การใช้คำที่ลดสถานภาพ	39	14.94
3.2 การใช้สัญลักษณ์	25	9.58
3.3 การใช้คำลงท้ายเสริมความรู้สึก	16	6.13
3.4 การใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือตัวเลขแสดงความรู้สึก	14	5.36
3.5 การใช้คำอุทานแสดงความรู้สึก	5	1.92
รวมทั้งสิ้น	261	100.00

ที่มา: ผู้วิจัย

จากตารางข้างต้น พบกลวิธีการบริภาษแบบอ้อมมากที่สุด รองลงมาคือกลวิธีเสริมการบริภาษ และกลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมาน้อยที่สุด ผลการวิจัยดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าผู้บริภาษเลือกใช้กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม เพื่อต้องการเลี่ยงความรับผิดชอบต่อการฟ้องร้องและรับผิดชอบทางกฎหมาย ในข้อหาหมิ่นประมาทผู้อื่นที่จะเกิดขึ้นในอนาคต นอกจากนี้ผู้บริภาษยังสามารถแสดงความคิดเห็นส่วนตัว และระบายความรู้สึกต่าง ๆ ของตนเองที่มีต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ผู้เป็นบุคคลสาธารณะได้อย่างอิสระเสรี เนื่องจากแอปพลิเคชันแอ็กส์เป็นพื้นที่ทางสังคมออนไลน์ที่สามารถสื่อสารโดยไม่ต้องเผชิญหน้า และสามารถสร้างบัญชีผู้ใช้โดยไม่ระบุตัวตนได้เพื่อปกปิดตัวตนที่แท้จริง ทั้งนี้ สามารถแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา 2) กลวิธีการบริภาษแบบอ้อม และ 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. กลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา

การบริภาษแบบตรงไปตรงมา หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายตรงตามรูปภาษา เพื่อต่อว่า ตำหนิ หรือตำหนิพฤติกรรมและคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งสามารถรับรู้ได้ทันทีโดยไม่ต้องตีความ สอดคล้องกับทิวสันต์ สุวิสิทธิ์ (2547) กล่าวว่า การบริภาษแบบตรงไปตรงมา คือการใช้ถ้อยคำที่ชัดเจน ไม่กำกวม ซึ่งผู้ถูกบริภาษสามารถรับรู้ได้ทันทีว่าตนกำลังถูกบริภาษโดยไม่ต้องตีความถ้อยคำนั้น จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบกลวิธีการบริภาษแบบตรงไปตรงมา จำนวน 60 ถ้อยคำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ดังนี้

1.1 การใช้คำหยาบ

การใช้คำหยาบ หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่ไม่สุภาพ คำต้องห้าม และคำเรียกที่ไม่เหมาะสมกับผู้ถูกบริภาษ จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้คำหยาบเพื่อบริภาษ จำนวน 25 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(3) แพ้เลือกตั้งแต่เลือกได้นั่งเก้าอี้นายก #นายกรัฐมนตรี X

(4) #นายกรัฐมนตรี X มีตำแหน่งให้บริหาร ล้างผลาญกันชิบหาย...

จากตัวอย่างที่ (3) ผู้บริภาษใช้คำว่า “เลือก” ซึ่งเป็นคำหยาบและไม่สุภาพ หมายถึง เข้าไปจูนจ้านในเรื่องของคนอื่นโดยไม่ใช้หน้าที่หรือโดยไม่สมควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ซึ่งเป็นคำที่ไม่ควรใช้ในพื้นที่สาธารณะเช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (4) ผู้บริภาษใช้คำว่า “ชิบหาย” มาจากคำว่า “ฉิบหาย” ซึ่งเป็นคำหยาบและไม่สุภาพ หมายถึง สูญหมด เสียหมด หมดเร็ว ป่นปี้ โดยปริยายใช้เป็นคำด่า คำแช่ง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) คำหยาบทั้ง 2 คำนี้ใช้เพื่อสื่อความหมายถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่ไม่มีความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับ

1.2 การใช้คำที่มีความหมายเชิงลบ

การใช้คำที่มีความหมายเชิงลบ หมายถึง การใช้ถ้อยคำตำหนิพฤติกรรม ความคิด สติปัญญา และคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ถูกบริภาษ จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้คำที่มีความหมายเชิงลบเพื่อบริภาษ จำนวน 24 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(5) พุดไม่กระดากปากเลย #นายกรัฐมนตรี X

(6) ปิดสวิดส์ สว. ปิดสวิดส์ 3ป. มีกินมีใช้ มีเกียรติมีศักดิ์ศรีไปพร้อม ๆ กันค่าาาาา โททโทด ตรีบัตต์ดัยเพื่อพ่อ อย่าเอาคำว่าผู้หญิงมาอ้างเลยคะ #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (5) ผู้บริหารใช้คำว่า “กระดากปาก” หมายถึง ตะขิดตะขวงใจที่จะพูดในเรื่องที่ไม่ควรพูด (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เพื่อสื่อความถึงคำพูดของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่เคยกล่าวไว้ว่า จะไม่ยอมจับมือกับพวกที่ทำรัฐประหารเมื่อปี พ.ศ. 2557 ส่วนตัวอย่างที่ (6) ผู้บริหารใช้คำว่า “โกหก” หมายถึง จงใจกล่าวคำที่ไม่จริง พูดปด พูดเท็จ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) กับคำว่า “ตรีบัตต์ดัย” หมายถึง ไม่รักษาคำมั่นสัญญา (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เพื่อสื่อความถึงคำพูดที่นายกรัฐมนตรีคนใหม่เคยกล่าวตอนหาเสียงว่าจะปิดสวิดส์ สว. กับ 3ป. ในระบบการเมืองสมัยก่อนหน้านี้นี้

1.3 การใช้สำนวนเพื่อแสดงความหมายทางลบ

การใช้สำนวนเพื่อแสดงความหมายทางลบ หมายถึง การใช้สำนวนเพื่อแสดงลักษณะพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้ถูกบริหาร จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้สำนวนแสดงความหมายทางลบเพื่อบริหาร จำนวน 11 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(7) ...สส ก็ไม่ลง จับพลัดจับผลูมาเป็นนายกเฉย งงดี ประเทศไทยสันตินี้ #นายกรัฐมนตรี X

(8) ดายดาหัลบ ประเทศฉิบหาย เพราะตระกูลมึง #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (7) ผู้บริหารใช้สำนวนที่ว่า “จับพลัดจับผลู” หมายถึง บังเอิญเป็นไปโดยไม่ตั้งใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เพื่อชี้ให้เห็นข้อบกพร่องของวิธีการแต่งตั้งตำแหน่งนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่ได้ผู้หญิงมาบริหารประเทศทั้ง ๆ ที่ไม่เคยทำงานด้านการเมืองมาก่อน ส่วนตัวอย่างที่ (8) ผู้บริหารใช้สำนวนที่ว่า “ดายดาหัลบ” มาจากสำนวนที่ว่า “นอนตาไม่หลับ” หมายถึง นอนหวาดต่อภัยหรือเป็นทุกข์หรือห่วงใย (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ในที่นี้ใช้สื่อความหมายว่าประชาชนเป็นทุกข์หรือห่วงใยประเทศเพราะกำลังอยู่ในสถานการณ์ที่เลวร้ายมาก และกำลังจะล่มจมเพื่อตำหนินายกรัฐมนตรีคนใหม่

2. กลวิธีการบริหารแบบอ้อม

การบริหารแบบอ้อม หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่มีความหมายไม่ตรงตามรูปภาษา กำกวมและไม่ชัดเจน เพื่อเหน็บแนม เสียดสี ประชดประชันพฤติกรรมและคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ โดยต้องอาศัยการตีความรูปภาษาร่วมกับบริบทจึงจะเข้าใจเจตนาที่แท้จริงของผู้บริหาร สอดคล้องกับทิวสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) กล่าวว่าการบริหารแบบอ้อม คือ การใช้ถ้อยคำที่กำกวมไม่ชัดเจนว่าผู้บริหารต้องการแสดงความหมายบริหารอย่างไร หรือต้องการบริหารใคร ผู้ถูกบริหารจะต้องอาศัยการตีความและบริบทจึงจะทราบว่าตนกำลังถูกบริหาร จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบกลวิธีการบริหารแบบอ้อม จำนวน 102 ถ้อยคำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ดังนี้

2.1 การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน

การใช้ถ้อยคำนัยผกผัน (verbal irony) เป็นถ้อยคำที่สื่อความตรงข้ามกับความหมายตามรูปหรือการพูดอย่างหนึ่งแต่ความหมายตรงกันข้าม เป็นวัจนกรรมที่ละเมิดเงื่อนไขความจริงใจที่แฝงทัศนคติด้านลบของผู้พูด (ณัฐพร พานโพธิ์ทอง, 2556) จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันเพื่อบริหาร จำนวน 65 ถ้อยคำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ดังนี้

2.1.1 การใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปวัจนกรรมการถาม

การใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปวัจนกรรมการถามเพื่อปรึกษา หมายถึง การใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปของวัจนกรรมการถามที่ผู้พูดตั้งใจละเมิดเงื่อนไขความจริงใจ คือต้องการใช้รูปประโยคคำถาม แต่ไม่ได้ต้องการคำตอบจากผู้ฟัง เพื่อปรึกษากับผู้ฟังซึ่งเป็นเป้าของการปรึกษา จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันในรูปวัจนกรรมการถาม จำนวน 22 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(9) แพรทงธาร มีสัญญาติอะไรอะ!??? #นายกรัฐมนตรี X

(10) เหมาะสมเพราะเป็นลูกสาวอดีตนายก คุณสมบัติเหมาะที่สุดแล้ว?? #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (9) ผู้ปรึกษาใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “มีสัญญาติอะไรอะ” เป็นวัจนกรรมการถามแต่ละละเมิดเงื่อนไขความจริงใจของวัจนกรรมการถาม กล่าวคือ ผู้พูดไม่ได้ตั้งใจถามเพื่อต้องการคำตอบ แต่รูปประโยคคำถามดังกล่าวจึงมีน้ำเสียงประชดประชันเพื่อใช้ปรึกษานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ว่ามีที่มาที่ไปเกี่ยวกับการทำงานทางการเมืองที่ไม่แน่ชัด ส่วนตัวอย่างที่ (10) ผู้ปรึกษาใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “คุณสมบัติเหมาะที่สุดแล้ว” เป็นวัจนกรรมการถามที่ละเมิดเงื่อนไขความจริงใจเช่นกัน รูปประโยคคำถามดังกล่าวจึงมีน้ำเสียงเสียดสีเพื่อใช้ปรึกษานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ว่ามีคุณสมบัติที่ไม่เหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับ

2.1.2 การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบสะท้อนกลับ

ถ้อยคำนัยผกผันแบบสะท้อนกลับ (irony as echoic) เป็นการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่อ้างถึงถ้อยคำที่มีผู้กล่าวไว้ก่อนหรืออาจไม่ได้มีผู้ใดกล่าวถ้อยคำนั้นไว้ แต่ผู้พูดเชื่อว่าถ้อยคำนัยผกผันนั้นตรงกับความคิดความเชื่อของผู้ฟัง ทั้งนี้ ถ้อยคำนัยผกผันดังกล่าวแฝงความคิดหรือทัศนคติเชิงลบของผู้พูดไว้ (Wilson & Sperber, 1992) อย่างไรก็ตาม การใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบสะท้อนกลับในงานวิจัยนี้ หมายถึง การใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่เป็นการกล่าวซ้ำย้ำทวนคำพูดของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ โดยแฝงทัศนคติเชิงลบที่มีต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ ซึ่งเป็นเป้าของการปรึกษานั้น จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบสะท้อนกลับ จำนวน 17 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(11) เราจะทำงานหนักเพื่อพี่น้องประชาชน แต่พรุ่งนี้ขอพักผ่อนก่อนจะพาลูกไปเที่ยว !! ประเทศกำลังวิกฤตจริงๆ หะ #นายกรัฐมนตรี X

(12) คนไทยมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีกินมีใช้ไปพร้อมๆ กันค่าาา #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (11) ผู้ปรึกษาใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบสะท้อนกลับว่า “ขอพักผ่อนก่อนจะพาลูกไปเที่ยว” โดยกล่าวซ้ำคำสัมภาษณ์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ในงานแถลงข่าวขอบคุณเสียงโหวตเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 เพื่อตบนักข่าวว่าตนขอพักผ่อนกับครอบครัวก่อน และยังไม่พร้อมที่จะปฏิบัติหน้าที่นายกรัฐมนตรี การใช้ถ้อยคำดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อปรึกษานายกรัฐมนตรีคนใหม่ ส่วนตัวอย่างที่ (12) ผู้ปรึกษาใช้ถ้อยคำนัยผกผันแบบสะท้อนกลับว่า “คนไทยมีเกียรติ มีศักดิ์ศรี มีกินมีใช้ไปพร้อม ๆ กันค่าาา” เป็นการกล่าวเลียนแบบคำปราศรัยของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ในการหาเสียงก่อนการเลือกตั้งเมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2566 ด้วยน้ำเสียงเสียดสีประชดประชันเพื่อปรึกษานายกรัฐมนตรีที่ตกเป็นเป้า

2.1.3 การใช้ถ้อยคำนัยผกผันด้วยถ้อยคำที่เป็นไปไม่ได้

การใช้ถ้อยคำนัยผกผันด้วยถ้อยคำที่เป็นไปไม่ได้ หมายถึง การใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่สื่อความหมายแบบไม่สมเหตุสมผลหรือเป็นไปไม่ได้เลย หรือบริภาษนายกรัฐมนตรีที่ตกเป็นเป้า จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันด้วยถ้อยคำที่เป็นไปไม่ได้ จำนวน 15 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(13) เปรตตัวที่ 3 ร้ายกว่าพอมัน ไม่ทันเล่เหลียมมัน ถ้าเกิดมันบริหารผิดพลาด คัดค้านการประกันตัว... #นายกรัฐมนตรี X

(14) ตระกูลโกงชาติ เทวดาเหนือกฎหมาย ประเทศไทย..ประเทศพอกู #นายกรัฐมนตรี X จากตัวอย่างที่ (13) ผู้บริภาษใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “เปรตตัวที่ 3 ร้ายกว่าพอมัน” เป็นการใช้อถ้อยคำนัยผกผันที่สื่อความหมายแบบไม่สมเหตุสมผลว่านายกรัฐมนตรีคนใหม่มีพฤติกรรมที่ร้ายกาจและมีชั้นเชิงมากกว่าอดีตนายกรัฐมนตรีผู้เป็นบิดาของตน ส่วนตัวอย่างที่ (14) ผู้บริภาษใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “เทวดาเหนือกฎหมาย ประเทศไทย..ประเทศพอกู” เป็นการใช้อถ้อยคำนัยผกผันที่สื่อความหมายว่าเป็นไปไม่ได้ โดยกล่าวว่าตระกูลของนายกรัฐมนตรีคนใหม่เป็นเจ้าของประเทศไทยและมีอำนาจสูงสุดอยู่เหนือกฎหมาย ถ้อยคำนัยผกผันทั้ง 2 ถ้อยคำนี้ใช้เพื่อบริภาษนายกรัฐมนตรีคนดังกล่าว

2.1.4 การใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่สื่อความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียง

การใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่สื่อความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียง หมายถึง การใช้ถ้อยคำชื่นชมหรือขอบคุณในสิ่งที่ตนไม่ยินดี รวมถึงการใช้ถ้อยคำขัดแย้งกับถ้อยคำอื่นที่อยู่ใกล้เคียงกันเพื่อบริภาษนายกรัฐมนตรีที่ตกเป็นเป้า จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้ถ้อยคำนัยผกผันที่สื่อความหมายขัดแย้งกับถ้อยคำใกล้เคียงเพื่อใช้บริภาษ จำนวน 11 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(15) ยินดีกับนายกพิธาคะ เป็น 2 สมัยแล้ววว #นายกรัฐมนตรี X

(16) ขอบคุณมาก ขึ้นเชียงร่อ!!! 🙄🤔 #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (15) ผู้บริภาษใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “ยินดีกับนายกพิธาคะ” เป็นการใช้อถ้อยคำกล่าวชื่นชมยินดีกับพิธา ลิ้มเจริญรัตน์ แคนดิเดตนายกรัฐมนตรีของพรรคก้าวไกลว่าเป็นนายกรัฐมนตรีมา 2 สมัยแล้วแทนการชื่นชมยินดีกับนายกรัฐมนตรีคนใหม่ เพื่อต้องการแสดงความรู้สึกรำคาญไม่ได้ยินดีกับตำแหน่งใหม่ของนายกรัฐมนตรีคนดังกล่าว ส่วนตัวอย่างที่ (16) ผู้บริภาษใช้ถ้อยคำนัยผกผันว่า “ขอบคุณมาก” เป็นการใช้อถ้อยคำสื่อความหมายเชิงบวกว่าขอบคุณนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่ยอมรับหน้าที่ผู้นำของประเทศ ซึ่งขัดแย้งกับถ้อยคำนัยผกผันที่ว่า “ขึ้นเชียง” เป็นการใช้อถ้อยคำสื่อความหมายเชิงลบว่านายกรัฐมนตรีคนใหม่ตกอยู่ในภาวะที่แทบไม่มีทางจะต่อสู้อหรือเอาชนะหรือหลีกเลี่ยงได้เลย ถ้อยคำนัยผกผันทั้ง 2 ถ้อยคำนี้ใช้เพื่อบริภาษนายกรัฐมนตรีที่ตกเป็นเป้า

2.2 การใช้สแลง

การใช้สแลง หมายถึง การใช้ถ้อยคำหรือสำนวนที่เข้าใจกันเฉพาะบางกลุ่มคน เป็นภาษาไม่เป็นทางการ และใช้การดัดแปลงเสียงหรือคำเพื่อใช้บริภาษ จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้สแลงเพื่อบริภาษ จำนวน 19 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(17) ปิดสวิทช์ชาวบ้านไปด้วยแล้วล่าสุด เพราะไม่มีจะแทรกดิจิม่อนวอลเลตก็ไม่แจก #นายกรัฐมนตรี X

(18) ...สปีช ออ. วันนี้ไม่ค่อยจึ้ง อ่อม ดิดเล่น แต่ก็รอชมผลงานต่อไปหวังให้DNAโทนี่ส่ง ผล #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (17) ผู้บริภาษใช้ถ้อยคำว่า “ไม่มีจะแทรก” เป็นคำแสลงที่มีความหมายถึง ไม่มีจะกินหรือไม่มีเงินสำหรับใช้จ่ายในชีวิตประจำวัน รวมถึงมีการใช้ถ้อยคำว่า “ดิจิม่อนวอลเลต” เป็นการดัดแปลงเสียงมาจากคำว่า “ดิจิทัลวอลเลต” เพื่อบริภาษนโยบายของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่าเป็นนโยบายที่ประชาชนรอคอยมาอย่างยาวนานจากรัฐบาลแต่ยังทำไม่สำเร็จหรือไม่แจกจ่ายเงินแก่ประชาชนเสียที ส่วนตัวอย่างที่ (18) ผู้บริภาษใช้ถ้อยคำว่า “ไม่ค่อยจึ้ง” หมายถึง ไม่สุดยอด ไม่โดนใจ ไม่เร้าใจ ร่วมกับถ้อยคำว่า “อ่อม” หมายถึง น่าเบื่อ เหนื่อย ไม่เลิศจึง และถ้อยคำว่า “ดิดเล่น” หมายถึง ไม่จริงจัง ทำเป็นเล่น ๆ ทั้งนี้ การใช้สแลงดังกล่าวเป็นการสื่อความหมายเชิงลบว่าการพูดครั้งแรกของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ยังไม่ถูกใจประชาชน มีความน่าเบื่อ ไม่มีความจริงจังและจริงใจ เพื่อบริภาษการพูดของนายกรัฐมนตรีคนดังกล่าวในงานแถลงข่าวขอบคุณเสียงโหวตเมื่อวันที่ 16 สิงหาคม 2567 ที่ผ่านมา

2.3 การใช้อุปลักษณ์

อุปลักษณ์ หมายถึง การเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างสิ่งสองสิ่ง โดยที่ทั้งสองสิ่งเป็นสมาชิกของกลุ่มทางความหมายที่ต่างกัน กล่าวคือมีสิ่งที่เป็นแบบเปรียบเทียบของการเปรียบเทียบและสิ่งที่ถูกนำมาเปรียบเทียบ (Lakoff & Johnson, 1980; Saeed, 1997) การใช้อุปลักษณ์ในงานวิจัยนี้ หมายถึงการใช้ถ้อยคำที่นำคุณลักษณะของสิ่งหนึ่งมาเปรียบเทียบกับนายกรัฐมนตรีคนใหม่เพื่อบริภาษพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้อุปลักษณ์เพื่อบริภาษ จำนวน 18 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(19) แต่ต้องไม่ได้ วิจารย์ไม่ได้ นายกหรือลูกเทวดา #นายกรัฐมนตรี X

(20) เธอก็แค่เบี้ยตัวหนึ่ง ได้เป็นก็เดือน รัฐประหารอีกมัยนี้ กลัวใจ #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (19) ผู้บริภาษใช้คำว่า “ลูกเทวดา” หมายถึง บุคคลที่เกิดมาภายใต้การดูแลเอาใจใส่อย่างดีจากผู้ปกครองเหมือนกับเทวดามาเกิด พ่อแม่ไม่กล้าขัดใจ มีอะไรก็คอยประเคนถวายให้ตลอด เพื่อบริภาษถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่มีพฤติกรรมอย่างลูกเทวดา คือไม่สามารถวิพากษ์วิจารณ์ได้หรือกล่าวอีกนัยหนึ่ง คือไม่มีใครสามารถแตะต้องได้ เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (20) ผู้บริภาษใช้คำว่า “เบี้ย” หมายถึง บุคคลที่ผู้อื่นใช้เพื่อจุดประสงค์ของตนเอง เพื่อใช้บริภาษถึงพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่เปรียบเป็นเบี้ย เพราะถูกควบคุมจากบุคคลที่อยู่เบื้องหลัง โดยที่ไม่สามารถจัดการสิ่งต่าง ๆ หรือตัดสินใจเองได้เลย

3. กลวิธีเสริมการบริภาษ

การเสริมการบริภาษ หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่เพิ่มน้ำหนักความรุนแรงของการบริภาษไม่ว่าจะบริภาษโดยตรงหรือโดยอ้อม ทั้งนี้ อาจใช้วจนภาษาหรืออวจนภาษาเป็นกลวิธีเสริมการบริภาษก็ได้

สอดคล้องกับทฤษฎี สิวาลิทธิ (2547) กล่าวว่า การเสริมการบริการ คือการใช้ถ้อยคำเพื่อแสดงอารมณ์ และความรู้สึกไม่พอใจให้ผู้ถูกบริการได้รับรู้ ถ้อยคำเหล่านี้จะปรากฏร่วมกับกลวิธีการบริการและ ถ้อยคำบริการโดยตรงหรือโดยอ้อม จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบกลวิธีเสริมการบริการ จำนวน 99 ถ้อยคำ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นกลวิธีย่อยได้ดังนี้

3.1 การใช้คำที่ลดสถานภาพ

การใช้คำที่ลดสถานภาพ หมายถึง การใช้คำสรรพนามแทนตัวผู้บริการกับผู้ถูกบริการใน ลักษณะไม่สุภาพหรือไม่เหมาะสมกับระดับบุคคลเพื่อลดสถานภาพของนายกรัฐมนตรีที่เป็นเป้าของการ บริการ จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้คำที่ลดสถานภาพเพื่อบริการ จำนวน 39 ถ้อยคำ ดังตัวอย่าง ต่อไปนี้

(21) จะตั้งนายขึ้นมาใหม่ทำไม ในเมื่อมันมีคนคอยชักใยอยู่เบื้องหลัง #นายกรัฐมนตรี X

(22) คำถามคือ ให้พวกกูไปเลือกตั้งทำพระแสงอะไร เพราะสุดท้าย กูก็ได้นายกที่มา จากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนอยู่ดี 😊 #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (21) ผู้บริการใช้คำว่า “มัน” หมายถึง คำใช้แทนผู้ที่เราพูดถึง สำหรับผู้ใหญ่ เรียกผู้น้อย สำหรับเรียกผู้อื่นอย่างไม่ยกย่อง และสำหรับเรียกสัตว์หรือสิ่งอื่นทั่ว ๆ ไปตามที่ควร (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ผู้บริการใช้คำสรรพนามเรียกผู้ถูกบริการอย่างไม่ยกย่องเพื่อต้องการแสดง ความรู้สึกไม่พอใจต่อนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่ถูกล้อหรือมีผู้บงการอยู่เบื้องหลัง ส่วนตัวอย่างที่ (22) ผู้บริการใช้คำว่า “พวกกู” และคำว่า “กู” หมายถึง คำใช้แทนตัวผู้พูด ในปัจจุบันมักถือกันว่าไม่ สุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ผู้บริการใช้คำสรรพนามที่ไม่สุภาพแทนตนเองเพื่อต้องการแสดง ความรู้สึกไม่พอใจต่อการเลือกนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่เกิดจากเสียงส่วนน้อยของบุคคลบางกลุ่ม ไม่ได้ มาจากเสียงส่วนใหญ่ของประชาชนทั้งประเทศ ทั้งนี้ การใช้คำที่ลดสถานภาพดังกล่าวถูกนำมาใช้เพื่อ ลดระดับสถานภาพของนายกรัฐมนตรีที่เป็นเป้าของการบริการให้ต่ำลง และเสริมถ้อยคำบริการให้มี น้ำหนักความรุนแรงมากขึ้น

3.2 การใช้สัญญา

การใช้สัญญา หมายถึง การใช้สัญญลักษณ์แทนถ้อยคำที่แสดงความรู้สึกไม่พอใจ สงสัย และขบขันต่อพฤติกรรมหรือความคิดของผู้ถูกบริการ จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้สัญญา เพื่อบริการ จำนวน 25 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(23) คิดว่าจะอยู่รอดได้ถึงปีหรือ 😊 #นายกรัฐมนตรี X

(24) นี่หรือคำพูดของว่าที่นายกคนต่อไปที่จะมาพัฒนาปท 🤔 เทื่อ 🤔 #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (23) ผู้บริการใช้สัญญารูปว่า 😊 หมายถึง การยิ้มแฉ่งแบบมีเลศนัย มีลักษณะอาการที่เบิกปากขึ้นทางด้านซ้ายหรือขวาเพียงด้านเดียว การใช้สัญญารูปอารมณ์ดังกล่าว เพื่อแสดงความรู้สึกเยาะเย้ย ตูณก เหยียดหยันนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่าจะสามารถดำรงตำแหน่งได้ครบ 1 ปีหรือไม่ ส่วนจากตัวอย่างที่ (24) ผู้บริการใช้สัญญารูปว่า 🤔 หมายถึงการครุ่นคิด มีลักษณะอาการ

ที่นิ้วชี้และนิ้วโป้งแตะที่คางเพื่อแสดงว่ากำลังคิดอยู่ การใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวเพื่อแสดงความรู้สึกพิจารณาหรือใคร่ครวญกับคำพูดของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่าเป็นคำพูดที่มีความเหมาะสมจริงหรือไม่ รวมถึงผู้บริภาษยังใช้สัญลักษณ์ 😊 หมายถึง การหัวเราะจนน้ำตาไหล มีลักษณะอาการที่มีคิ้วโค้ง ตายิ้ม น้ำตาหลังไป การใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวเพื่อแสดงความรู้สึกขบขันหรือหัวเราะอย่างมากต่อคำพูดของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่าเป็นคำพูดที่มีความตลกขบขันและสร้างความบันเทิงสนุกสนานมากกว่า ทั้งนี้ การใช้สัญลักษณ์ดังกล่าวเพื่อเสริมถ้อยคำบริภาษให้มีความรุนแรงมากขึ้น

3.3 การใช้คำลงท้ายเสริมความรู้สึก

การใช้คำลงท้ายเสริมความรู้สึก หมายถึง การใช้คำลงท้ายในลักษณะขัดกับสถานการณ์ของผู้ถูกบริภาษเพื่อแสดงความรู้สึกไม่สุภาพแบบจงใจ รวมถึงใช้การลากเสียงของถ้อยคำให้ยาวขึ้นกว่าปกติเพื่อสื่ออารมณ์ประชดประชัน และเสริมให้ถ้อยคำแวดล้อมมีน้ำหนักหรือเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้คำลงท้ายเสริมความรู้สึกเพื่อบริภาษ จำนวน 16 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(25) มูฟแรกของนายกคือพาลูกไปเที่ยว ทำไมอนาคตกูมันมืดมนแบบนี้วะ #นายกรัฐมนตรี

X

(26) #นายกรัฐมนตรี X ยินดีด้วยครั๊ว๊ว สมฐานะมากๆ แต่ไม่สมศักดิ์ศรีนะคะ เพราะไม่มีแล้วครั๊ว๊ว

จากตัวอย่างที่ (25) ผู้บริภาษใช้คำว่า “วะ” หมายถึง คำที่เปล่งออกมาแสดงอารมณ์ผิดคาดหรือผิดหวัง (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เป็นการใช้น้ำเสียงที่นำมาใช้เสริมการบริภาษให้น้ำหนักรุนแรงมากขึ้นเพื่อสื่อความหมายถึงความรู้สึกของผู้บริภาษว่าผิดคาดหรือผิดหวังในคำตอบของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่สนใจแต่ความเป็นอยู่ของครอบครัวตนเอง ไม่สนใจความเป็นอยู่ของประชาชน ส่วนตัวอย่างที่ (26) ผู้บริภาษใช้คำว่า “ครั๊ว๊ว” มาจากคำว่า “คะ” หมายถึง คำลงท้ายที่ผู้หญิงใช้ในการบอกให้ทราบอย่างสุภาพ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ในที่นี้มีการลากเสียงถ้อยคำดังกล่าวให้ยาวขึ้นเพื่อประชดประชันนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่ได้รับตำแหน่งมาเหมาะสมกับฐานะแต่ไร้ซึ่งศักดิ์ศรีของตน ทั้งนี้ การใช้คำลงท้ายเสริมความรู้สึกดังกล่าวเพื่อเสริมถ้อยคำบริภาษให้มีความรุนแรงมากขึ้น

3.4 การใช้เครื่องหมายวรรคตอนและตัวเลขแสดงความรู้สึก

การใช้เครื่องหมายและตัวเลขที่ใช้เขียนกำกับไว้ท้ายข้อความหรือถ้อยคำเพื่อแสดงความรู้สึกไม่พอใจ สงสัย ขบขันต่อพฤติกรรมหรือความคิดของผู้ถูกบริภาษ รวมถึงเสริมให้ถ้อยคำแวดล้อมมีน้ำหนักหรือเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลที่ใช้วิจัยพบการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและตัวเลขแสดงความรู้สึกเพื่อบริภาษ จำนวน 14 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(27) เหมาะสมเพราะเป็นลูกสาวอดีตนายก คุณสมบัติเหมาะที่สุดแล้ว?? #นายกรัฐมนตรี

X

(28) งานการเมืองก็ไม่ได้ทำ สภาก็ไม่เคยเข้าไปอภิปราย แต่เลือกได้เป็นนายก5555...
#นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (27) ผู้บริภาษใช้เครื่องหมายวรรคตอนว่า “??” เป็นการใช้เครื่องหมายปริศนาเพื่อแสดงความรู้สึกลังเลโดยการตั้งคำถามถึงคุณสมบัติของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่ามีความเหมาะสมกับตำแหน่งที่ได้รับหรือไม่ เครื่องหมายดังกล่าวเสริมให้การบริภาษมีน้ำหนักรุนแรงมากขึ้น เช่นเดียวกับตัวอย่างที่ (28) ผู้บริภาษใช้ตัวเลขว่า “5555” เป็นการเพิ่มจำนวนตัวเลขมากขึ้นเพื่อแสดงความรู้สึกขบขันและแสดงความตลกต่อพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ว่าไม่เคยทำงานทางการเมืองมาก่อนแต่ดันได้รับตำแหน่งผู้นำของประเทศ

3.5 การใช้คำอุทานแสดงความรู้สึก

การใช้คำอุทานแสดงความรู้สึก หมายถึง การใช้คำที่แสดงอารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้บริภาษเพื่อเสริมให้ถ้อยคำแวดล้อมมีน้ำหนักหรือเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น จากข้อมูลที่วิจัยพบการใช้คำอุทานแสดงความรู้สึกเพื่อบริภาษ จำนวน 5 ถ้อยคำ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

(29) อ้าว! นายกะนะครับ ไม่ใช่เจ้าของบริษัทจะได้ยากไปไหนตอนไหนก็ไป #นายก รัฐมนตรี X

(30) มีแต่พวกทุตเร็ด กู้อี้กับการเมืองไทยมาก #นายกรัฐมนตรี X

จากตัวอย่างที่ (29) ผู้บริภาษใช้คำว่า “อ้าว” หมายถึง คำที่เปล่งออกมาเมื่อรู้สึกว่าจะไม่ตรงกับที่มุ่งหมายหรือคาดไว้ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เป็นการใช้คำอุทานแสดงความรู้สึกแปลกใจกับพฤติกรรมของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ที่จะพักผ่อนและพาลูกเที่ยวก่อนการทำหน้าที่เป็นนายกรัฐมนตรีของตนเอง ส่วนตัวอย่างที่ (30) ผู้บริภาษใช้คำว่า “อ้อ” หมายถึง กิริยาที่แสดงอาการไม่พอใจ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) เป็นการใช้คำอุทานแสดงความรู้สึกไม่พอใจและขบขันเกี่ยวกับการเมืองของประเทศไทย ทั้งนี้ การใช้คำอุทานแสดงความรู้สึกดังกล่าวเพื่อเสริมถ้อยคำบริภาษให้มีความรุนแรงมากขึ้น

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

การศึกษากลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษในช่วงการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศไทยในแอปพลิเคชันแอ็กส์ พบกลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษ 3 กลวิธี ได้แก่ 1) กลวิธีบริภาษแบบตรงไปตรงมา ประกอบด้วย การใช้คำหยาบ การใช้คำที่มีความหมายเชิงลบ และการใช้สำนวนเพื่อแสดงความหมายทางลบ เพื่อต่อว่า ตำหนิ หรือตำหนิพฤติกรรมและคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ 2) กลวิธีบริภาษแบบอ้อม ประกอบด้วย การใช้ถ้อยคำนัย ผกผัน การใช้สแลง และการใช้อุปลักษณ์ เพื่อเหน็บแนม เสียดสี ประชดประชันพฤติกรรมและคำพูดที่ไม่พึงประสงค์ของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ และ 3) กลวิธีเสริมการบริภาษ ประกอบด้วย การใช้คำที่ลดสถานภาพ การใช้สัญลักษณ์ การใช้คำลงท้ายเสริมความรู้สึก การใช้เครื่องหมายวรรคตอนหรือตัวเลขแสดงความรู้สึก และการใช้คำอุทานแสดงความรู้สึก เพื่อเพิ่มน้ำหนักความรุนแรงของถ้อยคำบริภาษ ทั้งนี้ กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษนายกรัฐมนตรีคนใหม่ผ่านข้อความ #นายกรัฐมนตรี X ในแอปพลิเคชันแอ็กส์ ไม่ปรากฏการใช้คำรึ้นหู การบริภาษแบบไม่เจาะจงเป้าหมาย การเสริมบริภาษสิ่งอื่น การอ้างคำพูดของ

บุคคลอื่น การใช้รูปประโยคเงื่อนไข การพูดเกินความจริง การแสดงความรู้สึกแทนผู้ถูกบริภาษ และการใช้ชื่อบุคคลในการบริภาษ ซึ่งแตกต่างจากงานวิจัยของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) และอรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552) ที่พบกลวิธีการบริภาษดังกล่าว

นอกจากนี้ งานวิจัยยังพบกลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษเพิ่มเติมจากผลการศึกษาของวิสันต์ สุขวิสิทธิ์ (2547) อรรถวิทย์ รอดเจริญ (2552) ศิวริน แสงอาวุธ (2557) และขวัญทิพย์ อรุณรุวิวัฒน์ และคณะ (2564) กล่าวคือ พบการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและตัวเลขแสดงความรู้สึก ดังเช่นข้อความที่ว่า “ขอบคุณมาก ขึ้นเชียงรอ!!! 😊 #นายกรัฐมนตรี X” และ “แล้วเราจะมีทางเลือก ตั้งกันไปทำไมอะ55555555 #นายกรัฐมนตรี X” ซึ่งการใช้เครื่องหมายวรรคตอนและตัวเลขดังกล่าว เป็นการเสริมให้ถ้อยคำแวดล้อมให้น้ำหนักหรือเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น รวมทั้งยังส่งผลกระทบต่ออารมณ์ความรู้สึกนึกคิดของผู้รับสารที่สามารถสื่อความหมายได้ชัดเจนยิ่งขึ้นอีกด้วย

กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริภาษในงานวิจัยนี้ สะท้อนให้เห็นสภาพทางการเมืองของสังคมไทยในปัจจุบันที่ผู้คนส่วนใหญ่ใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการกล่าวติเตียน กล่าวโทษ ตำหนิ ต่อนักการเมืองมากยิ่งขึ้น เพื่อระบายออกทางความรู้สึกไม่พอใจ ต่อรองอำนาจทางการเมือง และขับเคลื่อนประเทศด้วยตนเอง สอดคล้องกับรองศาสตราจารย์ ดร. จักรกริช สังขมณี อาจารย์ประจำภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่มองว่า “ในยุคสมัยที่มีเทคโนโลยี มีการเชื่อมต่อและข้อมูลข่าวสารที่ไหลเวียนอยู่มากมาย การด่าออกไปลอย ๆ ไม่ใช่เพียงแค่ด่าออกไปเท่านั้น เพราะคำด่าจะแพร่กระจายไปในโลกอินเทอร์เน็ตผสมรวมกับคำด่าของคนอื่น ๆ เกิดเป็นอารมณ์ร่วม ทำให้คนที่ไม่กล้าด่าออกมาร่วมด่าจนเกิดเป็น echo chamber ขึ้นมา พอการด่ากลายเป็นกระบวนกรสาธารณะที่มีพลังทำให้รัฐบาลต้องปรับเปลี่ยนท่าทีหรือนโยบายที่ออกมา ดังนั้นคนในสังคมก็เริ่มตระหนักว่าการด่าคือเทคโนโลยีทางอำนาจอย่างหนึ่งที่มีพลังในการเปลี่ยนแปลงสังคมได้” (ณรงญา ตัญญาพัฒนกุล, 2564)

อย่างไรก็ตาม การบริภาษไม่ใช่เพียงแค่เครื่องมือในการต่อรองอำนาจทางการเมืองเท่านั้น แต่ยังทำให้เห็นความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้บริภาษกับผู้ถูกบริภาษด้วย ดังที่ ศรยุทธ เอี่ยมเอื้อยุทธ อาจารย์ประจำภาควิชาสื่อสารศิลปะและการออกแบบสื่อ คณะวิจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ กล่าวว่า “หากคนด่าเป็นผู้ที่ด้อยอำนาจกว่า นั่นคืออาวุธในการเสียดสี โจมตี หรือแสดงตัวตน แต่หากคนด่าเป็นผู้มีอำนาจ นั่นคือการด้อยค่าความเป็นมนุษย์ เพราะฉะนั้น การด่าจึงมีพลวัตของความสัมพันธ์เชิงอำนาจระหว่างผู้ด่ากับผู้ที่ถูกด่าเช่นกัน” (ณรงญา ตัญญาพัฒนกุล, 2564)

ทั้งนี้ การบริภาษในสื่อสังคมออนไลน์ด้วยถ้อยคำที่รุนแรงอาจส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์และคะแนนนิยมของนายกรัฐมนตรีคนใหม่ จนนำไปสู่การรังแกบนพื้นที่สื่อออนไลน์ที่เรียกว่า “การระรานทางไซเบอร์ (cyber-bullying)” หมายถึง การใช้อินเทอร์เน็ตในการกลั่นแกล้ง คุกคาม หรือทำร้ายทางจิตใจ โดยใช้ถ้อยคำหยาบคายด่าทอ หรือสร้างกลุ่มในสื่อสังคมออนไลน์โจมตี ก่อให้เกิดความรำคาญ ความเสียหาย ความอับอาย การเสียชื่อเสียงในวงกว้าง (ราชบัณฑิตยสภา, 2562) ดังนั้นผู้ใช้ภาษาจะต้องคำนึงถึงการใช้ภาษาของตนเองให้ดี โดยเฉพาะเมื่อใช้ภาษาที่มีการบริภาษหรือพาดพิงถึงบุคคลอื่น

เนื่องจากอาจจะกระทำความผิดทางกฎหมายการหมิ่นประมาทได้ในมาตรา 326 ที่ว่า “ผู้ใดใส่ความผู้อื่นต่อบุคคลที่สาม โดยประการที่น่าจะทำให้ผู้อื่นเสียชื่อเสียง หรือทำให้ถูกเกลียดชัง ถือว่าผู้นั้นกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาท มีโทษจำคุกไม่เกิน 1 ปี หรือปรับไม่เกิน 20,000 บาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” (ฟิลกูด, 2564)

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ศึกษาพฤติกรรมการใช้ภาษาที่ใช้บริการในช่วงการเปลี่ยนแปลงนายกรัฐมนตรีคนใหม่ของประเทศไทยโดยใช้ข้อมูลเฉพาะช่วงเวลาเดียว หากมีการเพิ่มช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลและเปรียบเทียบข้อมูลกันอาจทำให้เห็นมุมมองที่หลากหลาย ไม่เพียงเท่านั้นการศึกษาครั้งนี้ยังเป็นการศึกษานักการเมืองฝ่ายรัฐบาลเพียงบุคคลเดียว หากมีการศึกษาเปรียบเทียบการใช้ภาษาเพื่อบริการนักการเมืองฝั่งตรงกันข้ามกับรัฐบาลอาจจะช่วยเติมเต็มเรื่องการบริการในภาษาไทยโดยเฉพาะในบริบทการเมืองให้ครอบคลุมและลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

ภาษาไทย

ขวัญทิพย์ อรุณรุวิวัฒน์, ธรรมวัฒน์ พัฒนาสุทธินนท์, สุรเดช พิมพ์ไทย, วิภาดา รัตนดิลก ณ ภูเก็ต, และ วุฒินันท์ แก้วจันทร์เกตุ. (2564). กลวิธีทางภาษาที่ใช้บริการในแอปพลิเคชันทวิตเตอร์: กรณีศึกษาประเด็นปัญหาความรักของนักแสดงหญิงและนักร้องชาย. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 18(2), 103-120.

ณรงญา ตัญญาพัฒนกุล. (2564, 23 สิงหาคม). ‘ประเทศที่ขับเคลื่อนด้วยการด่า’: ว่าด้วย ‘การด่า’ ในมุมมองมานุษยวิทยา. <https://www.the101.world/swearing-as-everyday-form-of-resistance/>

ณัฐพร พานโพธิ์ทอง. (2556). *วาทกรรมวิเคราะห์เชิงวิพากษ์ตามแนวภาษาศาสตร์: แนวคิดและการนำมาศึกษาวาทกรรมในภาษาไทย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). โครงการเผยแพร่ผลงานวิชาการ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

หัตเทพ จันทรมณีกุล และสมัชชนันท์ เอกปัญญากุล. (2565). อิทธิพลของการเปิดรับและทัศนคติต่อแฮชแท็กซีรียส์บนทวิตเตอร์ที่มีผลต่อพฤติกรรมการรับชมซีรียส์ไทยของกลุ่ม Generation Y และ Z. *วารสารนิเทศศาสตร์ปริทัศน์*, 26(1), 93-104.

พัชรินทร์ ทวีสุวรรณ. (2552). *twitter สุไค่!*. ชัคเซส มีเดีย.

ฟิลกูด. (2564, 23 ธันวาคม). *Cyberbullying คืออะไร วิธีรับมือการกลั่นแกล้งและระรานบนโซเชียลแบบอยู่หมัด*. <https://fillgoods.co/facebook-marketing/no-shop-what-is-cyberbullying>
ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554* (พิมพ์ครั้งที่ 2). นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.

ราชบัณฑิตยสภา. (2562, 14 สิงหาคม). *Cyber bully*. [รูปภาพ]. www.facebook.com/RatchabanditThai/photos/a.2527569647301115/2527570907300989/?type=3&theater

วิสันต์ สุขวิสิทธิ์. (2547). *วัจนกรรมการบริหารในภาษาไทย*. [วิทยานิพนธ์อักษรศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิวริน แสงอาวุธ. (2557). *วัจนบริหารในข้อความแสดงทัศนะต่อข่าวการเมืองจากสื่ออินเทอร์เน็ต*. [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

สถาบันพระปกเกล้า. (2556, 4 พฤศจิกายน). *นายกรัฐมนตรี*. <http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=%E0%B8%99%E0%B8%B2%E0%B8%A2%E0%B881%E0%B8%A3%E0%B8%B1%E0%B8%90%E0%B8%A1%E0%B8%99%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B8%B5>

อรรถวิทย์ รอดเจริญ. (2552). *การศึกษาการใช้ภาษาบริหารของนักการเมืองไทย*. [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

อินโฟเควสท์. (2567, 1 กันยายน). *โพลชี้ ส.ค.การเมืองป่วนสุดดัชนีการเมืองร่วงจากเดือนก่อน*. <https://www.infoquest.co.th/2024/425947>

ภาษาอังกฤษ

Austin, J.L. (1962). *How to do things with words*. Clarendon Press.

Lakoff, G. & Johnson, M. (1980). *Metaphors we Live by*. The University of Chicago Press.

Saeed, J. (1997). *Semantics*. Blackwell.

Searle, J. R. (1969). *Speech acts: An essay in the philosophy of language*. Cambridge University Press.

Searle, J. R. (1976). A classification of illocutionary acts. *Language in Society*, 5(1), 1-24. <https://doi.org/10.1017/S0047404500006837>

Wilson, D. & Sperber, D. (1992). On verbal irony. *Lingua*, 87(1-2), 53-76. [https://doi.org/10.1016/0024-3841\(92\)90025-E](https://doi.org/10.1016/0024-3841(92)90025-E)